

Grote teunisbloem: nachtkaars aan de kust

JOOST BOUWMEESTER

Ik stel voor dat u na café- of restaurantbezoek de Noordwijkse boulevard of elke andere boulevard langs onze Noordzeekust eens opzoekt. En wanneer de benevelde blik nog niet op oneindig staat of het vizier uitsluitend gericht is op al die flanerende potentiële nieuwe partners, moet u even stil staan bij die grote gele bloemen die waarachtig 's nachts bloeien. In tegenstelling tot

het overgrote deel van de flora bloeit de grote teunisbloem (*Oenothera erythrosepala*) vrijwel alleen als het donker is. Maar ook op donkere bewolkte ochtenden staat de bloem wagenwijd open. 's Middags is echter de fut eruit en hangen de kroonblaadjes als een natte vaatdoek aan hun bloemstengel. De bloem krijgt één nacht de kans om bevrucht te worden. Daarna is het 'game

over'. Dat maakt haar nog steeds geen eendagsbloem, want zij bloeit immers 's nachts. Bij het invallen van de duisternis ontfouwen de bloemen zich binnen één minuut. Daar kun je bij staan kijken. Tijdens de nacht verspreidt de bloem een opvallende geur en reflecteert ultraviolet licht om de naar honing zoekende nachtvlinders - vooral gamma-uiltjes - te lokken. Met haar fluorescerend gele kleur lijkt ze 's nachts licht uit te stralen en

aan de boulevard de Noordwijkse 'stappers' bij te schijnen in hun zoektocht naar... honing?

Multifunctioneel

Verzot op nachtkaaars waren vooral de Indianen in Noord-Amerika. Daar komt de plant oorspronkelijk vandaan. Zij ontdekten al eeuwen geleden de heilzame werking ervan. Er werd met de plant gekookt, gestampt, gewreven, gekneet en gekleed. De plant werd bovendien rauw gegeten. Werkelijk alles aan de plant werd door de Indianen gebruikt om tientallen kwalen te genezen, en ze maakten er gezichtsmaskers mee. De plant bevat onverzadigde vetzuren en het zeldzame gamma-linoleenzuur. Vandaar de grote interesse van de farmaceutische industrie voor toepassing van de teunisbloem in homeopathische geneesmiddelen, bijvoorbeeld voor vitalisering van de huid. Zo, nu is de aandacht bij de dames ook opgewekt, voor zover die er nog niet was,.

De teunisbloem heeft zo'n beetje alle wetten van de erfelijkheidsleer met voeten getreden. Kende de soort 'at home' al vele vormen met talloze kruisingen, bij aankomst in Europa is de plant hier rond 1700 zijn eigen 'kruistocht' begonnen. Dat resulteerde in geheel nieuwe bastaarden die in Noord-Amerika niet voorkomen. In Europa houden we het op drie soorten en, eenvoudig als we zijn, op de grote, de middelste en de kleine. De hier besproken grote teunisbloem herkennen we aan de grote bloemen op een forse plant en de rode verkleuring op de bloemknoppen. De middelste teunisbloem verschilt van de grote door zijn kleinere postuur en kleinere bloemen en een duidelijk rode kleur op de bloemknoppen ontbreekt.

Ingeburgerd

"Afkomstig uit Noord-Amerika en hier ingeburgerd", meldt de Flora bij de grote teunisbloem. Gezien zijn massaal verschijnen kunnen we wel stellen dat deze plant voor zijn inburgeringexamen is geslaagd. Wanneer de bodem is omgewerkt en het zand kalkrijk is, verschijnt de teunisbloem. Het is dus net als de klaproos en het koolzaad een ruderaal soort. Daarom veel te vinden op industrieterreinen, langs wegbermen, in de zeereep en in de duinen. Na de bloei verhouden de stijve stengels en bij iedere windvlaag strooien ze hun zaden uit. In de duinen vormen de rijk uitgestrooide zaden een belangrijke voedselbron voor de in oktober met duizenden doortrekkende vinken. Zij vinden in de oliebevattende zaden de juiste 'mengsmering' om de tocht naar het zuiden te volbrengen.

JOOST BOUWMEESTER IS NATUURFOTOGRAAF.

De grote teunisbloem:
"s Middags is echter de fut eruit
en hangen de kroonblaadjes als
een natte vaatdoek aan hun
bloemstengel."
Foto: Joost Bouwmeester.